

Uw kenmerk

Ons kenmerk

Bijlage(n)

Dossier behandeld door

Contact via
Aurelie.somer@health.fgov.be

Datum
Brussel,

Betreft: wet van 6 november 2020 om toe te staan dat in het kader van de coronavirus-COVID-19-epidemie verpleegkundige activiteiten worden uitgeoefend door personen die wettelijk daartoe niet bevoegd zijn

Het doel van deze omzendbrief is om de wet van 6 november 2020 te verduidelijken. Dit zijn ultieme maatregelen die in laatste instantie moeten worden geactiveerd, om personen die wettelijk daartoe niet bevoegd zijn, toe te staan om in het kader van de COVID-19-epidemie verpleegkundige activiteiten uit te voeren.

In de omzendbrief wordt de denkwijze toegelicht die tot de publicatie ervan heeft geleid en de nuttige modaliteiten om de toepassing ervan in de zorginstellingen en in de eerste lijn mogelijk te maken waar het noodzakelijk is om een beroep te doen op deze wettelijke bepaling.

Doel van de wet van 6 november 2020

De wet past in het kader van de strijd tegen het SARS-CoV-2-virus in het kader van de COVID-19-coronaviruspandemie.

De in deze wet voorgestelde maatregelen zijn uitzonderlijk omdat ze betrekking hebben op een situatie zonder voorafgaande. Het verzorgend personeel wordt momenteel geconfronteerd met een uitzonderlijke toename van het aantal te behandelen patiënten als gevolg van de huidige gezondheidscrisis. De Wet heeft de bedoeling hen te helpen. Deze crisis is wereldwijd.

Het doel van de wet bestaat erin een wettelijk kader te garanderen zodat patiënten of bewoners **in extreem verslechterde omstandigheden en bij gebrek aan voldoende verpleegkundigen** de vitale zorg kunnen krijgen die ze nodig hebben. Zodra de veiligheid van patiënten of bewoners in gevaar is, zouden verpleegkundigen bepaalde handelingen kunnen delegeren aan beroepsbeoefenaars die niet wettelijk bevoegd zijn om dergelijke handelingen uit te voeren.

Gezien de stijgende toename van het aantal COVID-19-patiënten dat verpleegkundige zorg nodig heeft en het gebrek aan verpleegkundig personeel om hen te behandelen, moest er dringend een tijdelijke maatregel worden genomen om veilige en kwaliteitsvolle verpleegkundige zorg tijdens perioden van acute crisis zoveel mogelijk te kunnen blijven waarborgen. De herhaling van acute fasen heeft ook invloed op de staat van vermoeidheid van het verzorgende personeel. Het risico op uitputting van het personeel en hun afwezigheid in de zorgstructuren (afwezigheid, ziekte, ...) mag niet worden verwaarloosd.

Als de beschikbaarheid van verpleegkundigen en zorgkundigen ontoereikend wordt, zal men naargelang de evolutie van de pandemie, ook een beroep moeten kunnen doen op andere gezondheidszorgbeoefenaars of derden, die volgens de huidige wetgeving niet bevoegd zijn om verpleegkundige handelingen te stellen noch de geneeskunst uit te oefenen.

Het is belangrijk te erkennen dat in het kader van de huidige crisis de verpleegkundige beroepsgroep een van de essentiële motoren voor de bestrijding van het virus vormt, en in de praktijk deze crisis mee onder controle houden. Deze wet beoogt dan ook de verpleegkundigen zoveel als mogelijk te ondersteunen in deze opdracht, zonder te raken aan hun autonomie en beroepsidentiteit.

Draagwijdte van de wet van 6 november 2020

Deze wet bevat specifieke maatregelen om het hoofd te bieden aan een crisissituatie. Het spreekt dus voor zich dat de toepassing van deze maatregelen **tijdelijk is en beperkt blijft in de tijd**. Deze wet zal op 1 april 2021 niet langer van kracht zijn en kan met maximaal 6 maanden worden verlengd.

In vergelijking met de twee besluiten van mei 2020, die door de beroepsgroep bijzonder slecht zijn onthaald, houdt deze nieuwe wet meer rekening met de realiteit op het terrein: de wet erkent de centrale coördinerende rol van de verpleegkundigen en de kracht van het klinisch verpleegkundig management om de zorgkwaliteit tijdens de huidige pandemie te blijven garanderen. Er is geen sprake meer van een opvoeding. Het zijn de verpleegkundigen die de beslissing nemen om te delegeren, die bepalen aan welke personen zij delegeren, alsook de verpleegkundige handelingen bepalen die moeten worden gedelegeerd, afhankelijk van de kwalificaties van de personen aan wie de delegatie wordt gegeven.

Bepaalde handelingen blijven tot de exclusieve bevoegdheid van de verpleegkundigen behoren. Artikel 3 van de wet van 6 november sluit daarom de volgende handelingen uit van delegatie:

- *het gebruiken en het bedienen van, alsook het toezicht houden op toestellen voor extracorporele circulatie en contrapulsatie;*
- *het gebruiken en het toepassen van, alsook het toezicht houden op de invasieve technieken waarbij bloedvaten gemanipuleerd worden;*
- *het gebruiken en het manipuleren van, alsook het toezicht houden op bloed en bloedbestanddelen;*
- *het gebruiken en het toepassen van, alsook het toezicht houden op toestellen voor dialyse, perfusie en afereze.*

Zoals bepaald in paragraaf 2 van dit artikel 3 heeft de Technische Raad voor de Verpleegkunde (TRV) op 17/11/20 een advies uitgebracht waarin de andere handelingen worden opgesomd die onder de lijst van de exclusieve bevoegdheden van de verpleegkundigen vallen en die bijgevolg niet kunnen worden gedelegeerd.

Op basis van dit advies is een Koninklijk Besluit genomen dat de lijst van activiteiten uitbreidt die van een delegatie zijn uitgesloten.

De vaccinatie, de testing en de basiswondzorg zijn weliswaar opgenomen in de uitsluitingslijst van de TRV, maar kunnen in het kader van de crisis toch worden gedelegeerd.

- De vaccinatie gelet op de volgende covid-vaccinatiecampagne, er zullen immers naar verwachting in het eerste trimester van 2021 één tot twee miljoen vaccins worden toegediend,

- De testing gezien de centrale rol van de tests en de traceerbaarheid in het crisisbeheer en de preventie van een derde golf. Enkel neusuitstrijkjes door middel van korte wattenstaafjes (minder dan 9 cm) zullen worden toegestaan voor personen die tot nu toe niet bevoegd waren om deze handeling uit te voeren.
- De behandeling van basiswonden gezien de steeds terugkerende problemen bij de behandeling ervan in extramurale zorgsectoren, onder meer in rusthuizen.

Het Koninklijk Besluit tot vaststelling van de van delegatie uitgesloten activiteiten werd inmiddels gepubliceerd.

Ter verduidelijking vindt U hieronder de tabel met de **lijst van handelingen die in het kader van de Wet van 6 november 2020 effectief kunnen worden gedelegeerd**.

Handelingen die kunnen worden gedelegeerd in het kader van de wet van 6 november 2020:

Verpleegkundige handelingen B1
• Enterale vocht- en voedseltoediening
• De patiënt in een functionele houding brengen met technische hulpmiddelen en het toezicht hierop
• Specifieke hygiënische zorgen als voorbereiding op een onderzoek of behandeling
• Hygiënische zorgen bij patiënten met ADL-dysfunctie
• Vervoer van patiënten die <u>geen bestendig toezicht</u> nodig hebben (de verpleegkundige handeling B1 is « Vervoer van patiënten die een bestendig toezicht nodig hebben »)
• Maatregelen ter preventie van infecties
• Maatregelen ter preventie van decubitusletsels
• Meting van de parameters behorende tot de verschillende biologische functiestelsel.
• Meting van de glycemie door capillaire bloedafname
• Wondverzorging (het Koninklijk Besluit van 18 juni 1990 maakt geen onderscheid tussen eenvoudige en complexe wonden): alleen de verzorging van eenvoudige wonden komt in aanmerking voor delegatie.
Verpleegkundige handelingen B2
• Voorbereiding en toediening van vaccins
• Staalafneming en collectie van secreties en excreties: Enkel neusuitstrijkjes door middel van korte wattenstaafjes (minder dan 9 cm)

Operationeel kader voor het delegeren van handelingen

In artikel 2 van de wet wordt het proces als volgt gedefinieerd.

Art. 2. *In het kader van de COVID-19-coronavirusepidemie mogen de in artikel 46 van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen bedoelde activiteiten worden uitgeoefend door personen die daartoe bij of krachtens die wet niet bevoegd zijn, op voorwaarde dat de volgende voorwaarden cumulatief vervuld zijn:*

1° wanneer, bij ontstentenis van een voldoende aantal wettelijk bevoegde personen om deze activiteiten te verrichten, vastgesteld door de verantwoordelijke arts of de verantwoordelijke verpleegkundige, of bij hun afwezigheid door de federale gezondheidsinspecteur, de epidemie het noodzakelijk maakt om deze

activiteiten te verrichten. Na uitputting van alle andere bestaande middelen om wettelijk bevoegde personen te mobiliseren, is de mobilisatie van niet-wettelijk bevoegde personen het laatste redmiddel;

2° de activiteiten worden prioritair toevertrouwd aan de personen wier opleiding het dichtst aansluit bij dat van verpleegkundige, en zulks naargelang van:

- a) de behoeften aan verplegend personeel in het kader waarin de zorg wordt verstrekt, en
- b) de complexiteit van de te verstrekken verpleegkundige zorg;

3° de verantwoordelijke arts of de verantwoordelijke verpleegkundige beslist over de verdeling van de personen die op basis van deze wet gemachtigd zijn om de verpleegkunde uit te oefenen binnen een gestructureerd zorgteam. Dat gestructureerd zorgteam bestaat onder andere uit een coördinerend verpleegkundige die, in geval er toevertrouwde medische handelingen worden verricht, samenwerkt met een arts. De coördinerend verpleegkundige stuurt het zorgteam aan;

4° de coördinerend verpleegkundige van het gestructureerde zorgteam bepaalt de activiteiten die hij toevertrouwt en de personen van het team aan wie hij deze toevertrouwt, rekening houdend met hun opleidingen en hun vaardigheden;

5° voorafgaand aan het uitoefenen van de activiteiten wordt een opleiding gevolgd. Deze opleiding wordt gegeven door een verpleegkundige of een arts, zowel wat de uitoefening van de activiteiten betreft als inzake de maatregelen ter bescherming van de gezondheid die nodig zijn om de activiteiten uit te oefenen. De opleiding wordt aangepast aan de kennis en de vaardigheden van de personen die op grond van deze wet worden;
gemachtigd

6° de activiteiten worden uitgeoefend onder het toezicht van de coördinerend verpleegkundige, die bereikbaar moet zijn. De fysieke aanwezigheid van de coördinerend verpleegkundige is hiervoor niet vereist;

7° de personen die verantwoordelijk zijn voor het kader waarin de activiteiten worden uitgeoefend, vergewissen zich van de stand van zaken inzake de aansprakelijkheids- en arbeidsongevallenverzekering.

Ik wil wijzen op de hefboomen die moeten worden geïmplementeerd om het aantal verpleegkundigen te vergroten vooraleer over te gaan tot delegatie van verpleegkundige activiteiten aan niet-gekwalificeerde personen. De wet is een laatste redmiddel in de behandeling van de patiënten tijdens de Covid-crisis.

Alvorens verpleegkundige handelingen te delegeren aan andere beroepsbeoefenaars die niet wettelijk bevoegd zijn om deze uit te oefenen, moet men zich eerst ervan vergewissen dat **alles in het werk is gesteld om de verpleegkundigen in staat te stellen zich te wijden aan de specifieke verpleegkundige taken**. Er moet administratieve en logistieke ondersteuning komen om de verpleegkundigen te ontlasten van niet-verpleegkundige taken.

In een tweede fase moet het **beschikbare verpleegkundige personeel worden gemobiliseerd**, hetzij door het mobiliseren van verpleegkundigen tussen diensten/instellingen/sectoren, hetzij door het verhogen van de arbeidstijd van verpleegkundigen die deeltijds werken, hetzij door het mobiliseren van het verpleegkundige personeel dat niet actief is in de gezondheidszorg.

Vervolgens, en enkel na het delegeren van niet-verpleegkundige handelingen en de volledige mobilisatie van het beschikbare verpleegkundig personeel, mogen personen verpleegkundige activiteiten uitvoeren die hiertoe niet wettelijk bevoegd zijn, maar met inachtneming van alle volgende voorwaarden :

- Deze delegatie neemt de vorm aan van een **samenwerking binnen een gestructureerd team** dat de zorgkwaliteit en -continuïteit waarborgt. De gestructureerde teams worden door de verantwoordelijke verpleegkundige samengesteld volgens de complexiteit van de zorg, afhankelijk van de aard van de instelling. Ze worden geleid door een coördinerend verpleegkundige. Voor elk lid van het team zal de coördinerend verpleegkundige de activiteiten evalueren en toekennen die kunnen worden toevertrouwd op basis van de individuele competenties van de teamleden en van de complexiteit van de uit te voeren zorg.
- Deze gestructureerde zorgteams kunnen worden ingezet **op alle zorgniveaus** (1e, 2e en 3e lijn), in alle zorgstructuren of buiten de zorgomgeving, bijvoorbeeld de zorg voor gehandicapten en intermediaire zorgstructuren. Het gaat dus zowel om intra als- extramurale zorg.
- Het **kader voor deze delegatie moet duidelijk zijn**. Het moet bestaan uit de volgende elementen:
 - De evaluatie van de situatie en gezondheidstoestand van de patiënt door een verpleegkundige die de toe te dienen verpleegkundige zorg bepaalt,
 - Een procedure en een zorgplan moeten door de verpleegkundige in een protocol worden opgesteld,
 - De toelating door de verpleegkundige aan de persoon die niet wettelijk bevoegd is voor de uit te voeren verpleegkundige activiteiten,
 - De regelmatige herevaluatie van de gezondheidstoestand van de patiënt door een verpleegkundige,
Met andere woorden, het gestructureerde team levert de integrale zorg onder supervisie en controle van een verpleegkundige.
- De delegatie gebeurt volgens een **logica die gebaseerd is op het competentieprofiel en de aard van de te delegeren handelingen**. De handelingen worden toevertrouwd aan niet-verpleegkundigen volgens een systeem waarin de profielen die het dichtst aansluiten bij dat van verpleegkundige, de gestructureerde zorgequipe eerst aanvullen bij hoog-complexe zorg.
 - Het competentieprofiel dat het dichtst aansluit is dat van de laatstejaarsstudenten verpleegkunde zorg of de masterstudenten geneeskunde. Zij zullen, zelfs buiten het kader van hun stage, extra ondersteuning kunnen bieden, in het bijzonder buiten de ziekenhuissector,
 - Er moet een **specifieke opleiding** worden gegeven door een verpleegkundige over de activiteiten en de veiligheid op gezondheidsgebied van de zorgcontext.

Het wordt aanbevolen om de relatie met deze nieuwe medewerkers in een contract met de instelling vast te stellen.

De verantwoordelijke voor de context waarin de activiteiten worden uitgeoefend, zorgt ervoor dat er voor alle leden van het gestructureerde zorgteam een aansprakelijkheids- en arbeidsongevallenverzekering wordt gesloten.

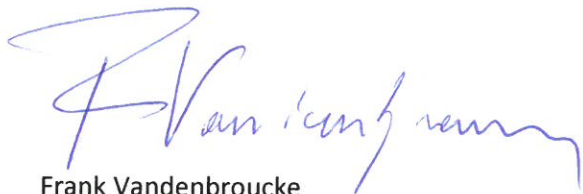
Deze wet is uitgevaardigd om hulp en ondersteuning te bieden aan verpleegkundigen die sinds het begin van de crisis patiënten verzorgen en die, ondanks de toenemende werkdruk, de zorgkwaliteit en -continuïteit moeten waarborgen.

Het doel van deze wet is niet om een beroep als minder waardevol te beschouwen dat sinds het begin van de crisis opmerkelijke inspanningen geleverd heeft, maar wel om het te ondersteunen om de zorgcontinuïteit te garanderen.

Ik bedank de verpleegkundigen, waar ze ook werken, in de ziekenhuizen, de zorginstellingen, de rust- en verzorgingshuizen, en heb veel bewondering voor hun rol in deze crisis. Ook hier is de rol van dit beroep van cruciaal belang geweest.

Ik heb al maatregelen genomen om het beroep te herwaarderen en ik zal dat blijven doen tijdens mijn ambtstermijn. De planningscommissie werkt aan een actualisatie van de gegevens over het verpleegkundige personeel en zal volgend jaar scenario's ontwikkelen voor de evolutie van de mankracht die ik met grote aandacht zal volgen.

Frank Vandenbroucke

